

Dugga 1 i Matematisk grundkurs

2018-09-22 kl 8.00–11.00

Inga hjälpmedel är tillåtna (penna, radergummi, linjal, passare och gradskiva *får* användas). Lösningarna skall vara fullständiga, välmotiverade, ordentligt skrivna och avslutade med ett svar. Svaren ska förstås ges på så enkel form som möjligt.

Kom ihåg att skriva program och grupp på omslaget.

Uppgifterna bedöms med 0–3 poäng. För godkänt betyg (G) räcker 7p. Poängen på godkända duggor summeras och avgör slutbetyget.

Svar m m finns att hämta på kurshemsidan efter tentamens slut. Resultat meddelas via e-brev.

1. (a) Beräkna $\sum_{k=10}^{209} (2 - k)$. (1 p)

(b) Ange medelpunkt och radie till cirkeln $x^2 + y^2 = 2x - 6y - 8$ samt minsta avståndet från denna cirkel till linjen $y = 1$. (2 p)

2. Lös ekvationen $3x = \sqrt{6x + 13} - 5$.

3. Lös olikheten $\frac{4x - 4}{4x^2 - 4x - 3} < \frac{1}{x - 2}$.

4. Faktorisera polynomet $p(z) = 2z^4 - 10z^3 + 15z^2 + 50z - 125$ så långt som möjligt i komplexa faktorer.

Ledning: Det finns ett nollställe z_0 till p sådant att $\operatorname{Re} z_0 = \operatorname{Im} z_0$.

5. Beräkna $\sum_{k=0}^{98} \frac{1}{\sqrt{k+2} + \sqrt{k}}$.

Lösningsförslag TATM79 2018-09-22

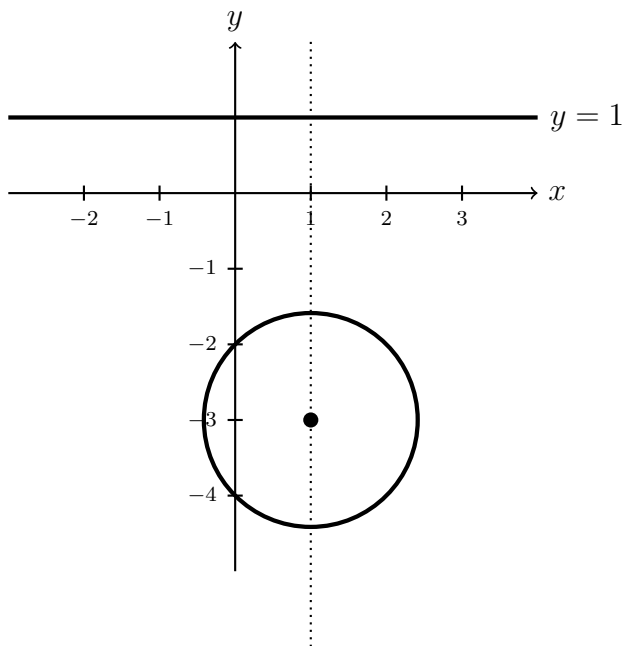
1. (a) Summan är aritmetisk med $209 - 10 + 1 = 200$ termer, så

$$\sum_{k=10}^{209} (2 - k) = \frac{-8 - 207}{2} \cdot 200 = -21500.$$

- (b) Vi kvadratkompletterar uttrycket och finner att

$$x^2 + y^2 = 2x - 6y - 8 \Leftrightarrow (x - 1)^2 + (y + 3)^2 = 2.$$

Cirkelns mittpunkt är således $(1, -3)$ och radien $\sqrt{2}$:

Vi ser i figuren att det kortaste avståndet mellan cirkeln och linjen $y = 1$ ges av det lodräta avståndet mellan punkten $(1, 1)$ och cirkelns "topp." Eftersom cirkeln har radien $\sqrt{2}$ och avståndet mellan x -axeln och cirkelns mittpunkt är 3, blir det eftersökta avståndet

$$1 + 3 - \sqrt{2} = 4 - \sqrt{2}.$$

Svar. (a) -21500 (b) medelpunkt $(1, -3)$, radie $\sqrt{2}$, avstånd $4 - \sqrt{2}$.

2. Låt oss stuva om i ekvationen för att sedan kvadrera båda leden (observera att det då bara blir en implikation!):

$$\begin{aligned} 3x = \sqrt{6x + 13} - 5 &\Leftrightarrow \sqrt{6x + 13} = 3x + 5 \\ &\Rightarrow 6x + 13 = (3x + 5)^2 = 9x^2 + 30x + 25 \\ &\Leftrightarrow 9x^2 + 24x + 12 = 9\left(x + \frac{2}{3}\right)(x + 2) = 0 \\ &\Leftrightarrow x = -\frac{2}{3} \text{ eller } x = -2. \end{aligned}$$

Eftersom vi har en implikation **måste** svaren testas. Om $x = -2$ ser vi att

$$VL = -6 \text{ och } HL = \sqrt{-12 + 13} - 5 = \sqrt{1} - 5 = 1 - 5 = -4$$

så $x = -2$ är *inte* en lösning. Om $x = -\frac{2}{3}$ är

$$VL = -2 \text{ och } HL = \sqrt{-6 \cdot \frac{2}{3} + 13} - 5 = \sqrt{9} - 5 = 3 - 5 = -2.$$

Eftersom vänsterled och högerled stämmer överens så är $x = -\frac{2}{3}$ en lösning.

Svar: $x = -\frac{2}{3}$.

3. Först skriver vi om olikheten för att få något som är enklare att studera:

$$\begin{aligned} \frac{4x-4}{4x^2-4x-3} < \frac{1}{x-2} &\Leftrightarrow 0 < \frac{1}{x-2} - \frac{4x-4}{(2x+1)(2x-3)} \\ &\Leftrightarrow 0 < \frac{8x-11}{(x-2)(2x+1)(2x-3)}. \end{aligned}$$

Vi gör ett teckenschema för det funna uttrycket.

	$-\frac{1}{2}$	$\frac{11}{8}$	$\frac{3}{2}$	2
$2x+1$	-	0	+	+
$8x-11$	-	-	0	+
$2x-3$	-	-	-	0
$x-2$	-	-	-	-
$\frac{8x-11}{(x-2)(2x+1)(2x-3)}$	+		-	0
	+		-	

Vi ser ur tabellen att uttrycket är positivt precis då $x < -\frac{1}{2}$ eller $\frac{11}{8} < x < \frac{3}{2}$ eller $x > 2$.

Svar: $x < -\frac{1}{2}$ eller $\frac{11}{8} < x < \frac{3}{2}$ eller $x > 2$.

4. Från ledningen vet vi att det finns en rot $z = a(1+i)$ för något $a \in \mathbf{R}$. Då måste

$$\begin{aligned} 0 &= p(a+ai) = 2a^4(1+i)^4 - 10a^3(1+i)^3 + 15a^2(1+i)^2 + 50a(1+i) - 125 \\ &= -8a^4 - 20a^3(-1+i) + 30ia^2 + 50a(1+i) - 125 \\ &\Leftrightarrow \begin{cases} -8a^4 + 20a^3 + 50a - 125 = 0, \\ -20a^3 + 30a^2 + 50a = 0, \end{cases} \end{aligned}$$

där vi delat upp i real- och imaginärdel. Imaginärdelen ser vi direkt har $a = 0$ som ett nollställe så vi börjar med att ge oss på den:

$$0 = -20a^3 + 30a^2 + 50a = -20a \left(a^2 - \frac{3}{2}a - \frac{5}{2} \right) \Leftrightarrow a = 0 \text{ eller } a = \frac{3 \pm 7}{4}.$$

Vi ser att varken $a = 0$ eller $a = -1$ löser ekvationen för realdelen:

$$-8a^4 + 20a^3 + 50a - 125 = 0,$$

men att $a = 5/2$ är en lösning även till denna ekvation. Eftersom koefficienterna i polynomet är reella kommer även $z = a(1-i)$ att vara en rot. Således erhåller vi två

nollställena $z = \frac{5}{2}(1 \pm i)$. Detta medför att $z^2 - 5z + \frac{25}{2}$ är en faktor i $p(z)$. Polynomdivision visar att

$$p(z) = \left(z^2 - 5z + \frac{25}{2}\right)(2z^2 - 10).$$

Eftersom $2z^2 - 10 = 2(z - \sqrt{5})(z + \sqrt{5})$ blir faktoriseringen

$$p(z) = 2\left(z - \frac{5}{2}(1+i)\right)\left(z - \frac{5}{2}(1-i)\right)(z - \sqrt{5})(z + \sqrt{5}).$$

Alternativt. Man även utföra en polynomdivision av $p(z)$ med faktorn $z^2 - 2az + 2a^2$. Om $z = a(1 \pm i)$ är rötter till polynomet måste denna faktor förekomma. Man erhåller då ett villkor på a som leder till att $a = 5/2$ precis som ovan.

Svar: $p(z) = 2\left(z - \frac{5}{2}(1+i)\right)\left(z - \frac{5}{2}(1-i)\right)(z - \sqrt{5})(z + \sqrt{5}).$

5. Eftersom

$$\frac{1}{\sqrt{k+2} + \sqrt{k}} = \frac{\sqrt{k+2} - \sqrt{k}}{(\sqrt{k+2} + \sqrt{k})(\sqrt{k+2} - \sqrt{k})} = \frac{\sqrt{k+2} - \sqrt{k}}{k+2-k} = \frac{\sqrt{k+2}}{2} - \frac{\sqrt{k}}{2}$$

så kan summan skrivas

$$\begin{aligned} \sum_{k=0}^{98} \frac{1}{\sqrt{k+2} + \sqrt{k}} &= \frac{1}{2} \left(\sum_{k=0}^{98} \sqrt{k+2} - \sum_{k=0}^{98} \sqrt{k} \right) \\ &= \frac{1}{2} (\sqrt{2} + \sqrt{3} + \dots + \sqrt{97} + \sqrt{98} + \sqrt{99} + \sqrt{100}) \\ &\quad - \frac{1}{2} (\sqrt{0} + \sqrt{1} + \sqrt{2} + \sqrt{3} + \dots + \sqrt{97} + \sqrt{98}) \\ &= / \text{teleskopsumma} / = \frac{1}{2} (\sqrt{99} + \sqrt{100} - \sqrt{1}) = \frac{9 + \sqrt{99}}{2}. \end{aligned}$$

Svar: $\frac{9 + \sqrt{99}}{2}.$